

מחרץ

למערכת

מאוריצי מולינארי היה העורך הראשי של העיתון הגדול באיטליה "לה רפובליקה", פרשן בכיר בערוצי הטלוויזיה וכותב מוערך. אבל אז הגיע שבעה באוקטובר, וכשמולינארי ניסה להציג גם – לא רק – את הזווית הישראלית, הוא ספג מתקפות אישיות חריפות, הוצג כשופר של המשטר הציוני ופוטר מתפקידו. בריאיון אישי נדיר הוא מספר על התדהמה והאכזבה שלו מהציבור בארצו, ומסביר מה צריכה ישראל לעשות כדי לנצח בזירה השמינית, זו שגבתה ממנו מחיר כבד

← דוד זבולוני | צילום: יונתן זינדל - פלאש 90

"מאוריצי מולינארי לא הורח מתפקידו משום שהוא יהודי. הוא הורח משום שאינו 'יהודי הראוי'. כלומר, לא אותו יהודי שמצופה ממנו, ואולי אף נדרש ממנו, לכתוב שישראל גולה את הארמה הזו במשך שבעים ושש שנים, שהיא הקימה משטר קולוניאלי וגזעני, וש אחרי שבעה באוקטובר היא תכננה וביצעה רצח עם נגד הפלסטינים" (העיתון האיטלקי "איל ריפורמיסטה", אפריל 2024).

כששאלתי את מאוריצי מולינארי אם יסכים להתראיין, תשובתו הפתיעה אותי: "בוודאי. אני בירושלים, בוא אליי הביתה", הוא כתב. מתברר שבמקרה הוא שווה בימים אלה בישראל, הדרך מהסערה שחתעוררה סביבו באיטליה, ושכשיאה פוטר מתפקידו כעורך הראשי של העיתון הנפוץ במדינה. וכך, כבוקר יום ראשון אני מגיע לבית היפה שמולינארי מחזיק בירושלים: חלל רחב ומואר, שמשלב באופן הרמוני בין האסתטיקה העתיקה של העיר ליופי המהודר של איטליה. אשתו מקבלת את פניי בחיוך רחב, והוא כבר מחכה לי בסלון, עם בקבוק מים מוגזים על השולחן. לא סדרה, חס וחלילה, אלא מים מוגזים אמיתיים, כמו שרק באיטליה יודעים להגיש.

בעולם תקשורתי גלובלי כמו זה שאנו חיים בו, מפתיע לגלות ששמו של מולינארי, אחד העיתונאים החשובים והמשפיעים ביותר באיטליה ובמקרה גם יהודי מן המניין, כמעט אינו מוכר בישראל. מולינארי, ער לא מכבר העורך הראשי של "לה רפובליקה", הוא עיתונאי, מסאי, סופר, אינטלקטואל, פרשן וממחה למלחמות וסכסוכים, ואחד הקולות הבולטים כיום בשיח באיטליה על המלחמה בין ישראל לחמאס. ומעבר לכל זה, מולינארי הוא אדם ששילם מחיר אישי ומקצועי כבד על היותו יהודי.

מכיוון שנולדתי וגרתי באיטליה, אני רגיל זה שנים רבות לראות אותו בפאגלים הפוליטיים בפריימ'טים של הטלוויזיה האיטלקית, לקרוא את הראיונות החרים שהוא עורך עם שרים וראשי ממשלות, ולרפרך

בספריו הרבים, שרובם הפכו לרביימכר באיטליה. ההיכרות הווירטואלית והחדר צדדית הוו הפכה אחרי שבעה באוקטובר אישית והדרית יותר. שנינו נכנסנו – כל אחד בקנה המידה שלו – למשבצת אויבי הציבור בשל יהדותנו ובשל האופן שבו סיקרנו את המלחמה במורח התיכון. שנינו, למשל, הוכנסנו לרשימה השחורה של המפלגה הקומוניסטית האיטלקית החדשה, שהגדירה אותנו כ"סוכנים ציונים" וקראה להחרים אותנו. במקרה שלי זה לא היה מפתיע: עיתונאי יהודי, חובש כיפה, שעלה לישראל, שירת בצה"ל ומסקר את המלחמה בעזה היישר מהמדינה היהודית – כנראה זה יותר מדי. כמעט כל כתבה שפרסמתי בעיתונות האיטלקית בשנתיים האחרונות גררה איזומים על חיי, קללות גזעניות ברשתות החברתיות (חלקן כבר ממתינות להליך משפטי) וקריאות לפטר אותי מהעיתון ליבור קוטידיאנו, שבו אני כותב. גם כאשר חשפתי עובדות פשוטות – כמו תנוני הצמיחה הדמוגרפית בעזה למרות "יצה העם", זיוף תמונות של ילדים עותים רעבים, או נוכחות מרדאגה של תומכי חמאס בחבי איירופה – התגובות היו משולחות רסן. אבל העורך הראשי של לה רפובליקה שמר על קו ניטרלי לאורך כל המלחמה, ובכל זאת התגובות כלפיו היו אלימות, מלאות שנאה עיוותת.

בחודשים האחרונים יצא לנו לשוחח על כך לא מעט, ומשיחה לשיחה הרגשתי שצריך לתת פומבי כאן בארץ לסיפורו של מולינארי ולמחיר שהוא משלם על מחויבותו לקיומה של מדינת ישראל. חשוב לציין שלמרות מעמדו הציבורי, מדובר באדם ששומר היטב על פרטיותו, ואפילו מעט אניגמטי. הוא כמעט לא מדבר על עצמו, על תחושותיו או על עמדותיו האישיות. ההגנון העיתונאי שלו מאופק, אנליטי, אפילו כירורגי. הוא מתמקד בעובדות, לא בהשערות ולא בספקולציות. לא מוזהה עם אף מפלגה, לא חבר בשום תנועה שעשויה למקם אותו על המפה הפוליטית. עד לאסון שהתרחש בשמחת תורה תשפ"ו, מעטים באיטליה ידעו שהוא יהודי. גם עמדותיו הפוליטיות נותרו עד היום תחת מעטה במסתורין. לכן הופתעתי מאוד ממה שקרה במהלך השעתיים של שיתחן. בין קירות ביתו פגשתי מאוריציו אחר. חשוף יותר, פגיע יותר, רגשי יותר, כאוב יותר. עדיין אותו אדם בעל יכולת ניתוח יוצאת דופן של העולם סביבו, אבל הפעם הוא מוכן לדבר גם על עולמו הפנימי.

"יש לי חבר טוב שגר בישראל, האפשרי. ימים

"ידידי סמי מודיאנו, ניצול אושוויץ, אמר לי: צפיתי בסרטונים מהקיבוצים, ואתה יודע מה נגע בי יותר מכול? שבזמן שאנשי חמאס טבחו ביהודים, הם צחקו. זה בדיוק אותו חיוך שפגשתי במחנות ההשמדה, כשנאצים רצחו יהודים. שם הבנתי שהחיוך הוא הצל של השנאה. רק מי ששונא באמת, מסוגל לצחוק בזמן שהוא מבצע את הפשע"

שמו", פתח מולינארי. "גדלנו יחד ברומא, וגם אחרי שדרכינו נפרדו, שמרנו על קשר מיוחד. כשמשוה חשוב קורה בישראל, אני יודע שהוא יהיה הראשון לספר לי. עוד לפני סוכנויות הידיעות והכתבים בשטח, עידו הוא זה שמרים אליי טלפון. בשבעה באוקטובר, בשעה שש וחצי בבוקר, קיבלתי ממנו הודעה. הופתעתי. למה הוא שולח לי הודעה בשבת, ועוד בשעה כזאת? כשצפיתי בסרטון, לא האמנתי למראי עיניי: מחבלי חמאס נוסעים בחופשיות על טנדר בשדרות. שאלתי את עידו אם הוא טטוח שהסרטון אמיתי. הוא השיב שעדיין אין לו תשובה, אבל אם כן, מדובר באירוע חסר תקדים. כעבור עשרים דקות הוא כבר אישר: אנחנו בעיצומו של אירוע חסר תקדים".

לאחר שצפה בתיעודים הנוראים של פשעי חמאס בעוטף, מולינארי לא היה מסוגל להישאר בבית. הוא נסע מיד למערכת העיתון, וכבר בדרך החליט שעליו לטוס לישראל בהקדם האפשרי. ימים להעביר לציבור האיטלקי את כל מה שראיתי, שמעתי וחוויתי".

אבל כששב לארצו, ציפתה למולינארי הפתעה נוספת, מטלטלת לא פחות מהשקט ברחובות ירושלים. "נדהמתי לגלות עד כמה דעת הקהל באיטליה נטולת אמפתיה כלפי הקורבנות הישראליים. זה הכה בי. אני, שגולדתי וגולתי באיטליה, שתרבותה היא חלק בלתי נפרד ממני ואני חב למדינה הזאת את כל מה שאני יודע – פשוט לא הצלחתי להבין כיצד ייתכן שחלק ניכר מהאיטלקים

ספורים לאחר מכן נחת בנתב"ג והתקמם במלון ענבל בירושלים, שהיה מלא מפגנים. "הדבר הראשון שעשיתי היה לצאת להליכה ברחבי העיר", הוא נזכר. "צפיתי לאווירה סוערת, אך רחובות ירושלים היו שקטים וריקים כמעט להלוטין. הופתעתי מאוד. חבר ותיק ששמע ממני על המחזה המשונה, הסביר לי בפשטות: 'מאוריציו, ככה נראית מלחמה אמיתית'".

המשפט הזה טלטל את העיתונאי הוותיק, שכבר סיקר רבות מהמלחמות על פני כדור הארץ בעשורים האחרונים. "מעולם לא ראיתי את ישראל במצב כזה. למחרת נסעתי לאחד ממשדרי הממשלה כדי לפגוש איש ציבור בכיר מאוד שאני מכיר כבר שנים רבות. לא אנקוב בשמו, אך אומר שפגיו היו שונות מכפי שהכרתי. חיוורות, אפרורת כמעט. שאלתי אותו מה קרה. 'ידידי, התעוררנו למציאות כואבת', הוא השיב. 'גילינו מחדש ששכנינו לא רוצים אותנו כאן'. שבוע לאחר מכן חזרתי לאיטליה, נושא על כתפיי אודיות כבדה: להעביר לציבור האיטלקי את כל מה שראיתי, שמעתי וחוויתי".

אבל כששב לארצו, ציפתה למולינארי הפתעה נוספת, מטלטלת לא פחות מהשקט ברחובות ירושלים. "נדהמתי לגלות עד כמה דעת הקהל באיטליה נטולת אמפתיה כלפי הקורבנות הישראליים. זה הכה בי. אני, שגולדתי וגולתי באיטליה, שתרבותה היא חלק בלתי נפרד ממני ואני חב למדינה הזאת את כל מה שאני יודע – פשוט לא הצלחתי להבין כיצד ייתכן שחלק ניכר מהאיטלקים

"ההפגנות החלו הרבה לפני שדובר על משבר הומניטרי בעזה". עצרת תמיכה בחמאס, במילאנו

"ברור לי שאני לא אובייקטיבי, אבל אני לא שופר". מולינארי בטלוויזיה האיטלקית

קולו של מולינארי נחנק ועיניו מתמלאות דמעות. הוא לוגם מהכוס, שותק לרגע ואז ממשיך בסיפורו. "סמי אמר לי: 'צפיתי שוב ושוב בסרטונים שמתעדים את פשעי חמאס בקיבוצים, ואתה יודע מה נגע בי יותר מכול? שבזמן שהם טבחו ביהודים, הם צחקו. זה היו שמחים, מאושרים. וזה בדיוק אותו חיוך שפגשתי במחנות ההשמדה, בכל פעם שנאצי רצח אסיר יהודי. שם הבנתי שהחיוך הוא הצל של השנאה. רק מי ששונא באמת, מסוגל לצחוק בזמן שהוא מבצע את הפשע. ההיסטוריה חוזרת על עצמה".

"יצאתי מביתו של סמי עם תוכנות חדשות. מצאתי את התשובות שהיפשתי כל כך. הייתי סוף־סוף מוכן לחזור ולעשות את עבודתי – להסביר לאחרים את המציאות שכבנה אותי".

החדשות. מצאתי את התשובות שהיפשתי כל כך. הייתי סוף־סוף מוכן לחזור ולעשות את עבודתי – להסביר לאחרים את המציאות שכבנה אותי".

האמת שמאחורי מספר ההרוגים

לא קל לספר מלחמה לקהל שכבר הספיק לשכוח את פירוש המילה. כשאני שואל את מולינארי איך עושים זאת, הוא משיבו: "אני עברתי כסתר מלחמות במשך שנים רבות ובזירות שונות ברחבי העולם, כולל במזרח התיכון. במהלך מבצע צוק איתן אני סיקרתי

עבור התקשורת האיטלקית את הנעשה בתוך רצועת עזה. משום כך אני יודע היטב שבזמן סכסוך, יש רק דרך אחת להתקרב לאמת: להיות בשטח ולהעניק קול לשני הצדדים. זה מה שעשיתי כעיתונאי, וזה העיקרון שהנחה אותי כשעברתי לעמדת עורך ראשי. גם כשאני לא מסכים עם הערכים או העמדות של מי שנמצא בצד השני, חשוב בעיניי לשמוע ולהשמיע את קולו. לכן כשביקרתי בישראל אחרי הטבח, נסעתי גם לרמאללה

באופן אקוטי. להפך, הקו שהובלתי דווקא עורר עניין בקרב הקוראים. רק כמה חודשים לאחר פרוץ המלחמה החלה ההידרדרות. זכור לי במיוחד אירוע מסוים שהדליק אצלי את כל נורות האזהרה. במרץ 2024 הוזמנתי להרצות באוניברסיטה בנאפולי על המציאות הגאופוליטית במזרח התיכון – כותרת כללית שלא התמקדה רק בישראל ובעזה. כשהגעתי לאוניברסיטה, ניגשו אליי אנשי המשטרה וביקשו שלא אכנס: כמה מפגינים אלימים התאספו שם, נושאים שלטי 'ציונים הרוצח' ונחושים לשבש את האירוע. למעשה הם תכננו לשבור את החלון הגדול של האולם ולפרוץ פנימה. נעניתי לבקשת המשטרה ובחזתי לא להרצות, אך ביקשתי לפגוש את המפגינים בחדר סטור, פנים אל פנים. רציתי להקשיב להם, להבין מה מגיע אותם. תשובתם הייתה שלילית, הם החליטו לא לפגוש אותי. באותו רגע הבנתי שהמאבק שלהם אינו לגופו של עניין, אלא לגופו של אדם. המפגינים לא רחו את דעותיי, הם רחו אותי".

יש ביסוס בלשהוד לטענות שהופנו נגדך? משחי בסכנון שלך היה עשוי ליצור את הרושם שאתה שופרה של ישראל באיטליה?

"ברור לי שאני לא אובייקטיבי, אין דבר כזה אובייקטיביות, אבל אני לא שופר. אני דוגל בעיתונות טובה, כלומר בשיטת העיבוד: אני רק כלי שדרכו עובר הסיפור. תמיד ניסיתי לצמצם את עצמי ככל האפשר, כדי לתת לאחרים להשמיע את קולם. אני לא הסיפור, אני רק זה שמספר אותו. במהלך הקריירה שלי הייתי באיראן, בעיראק, בלבנון, בלב. נפגשתי עם ערפאת שלוש פעמים, עם קדאפי, עם ארדואן, אריינתי את ולאיתי, יועצו של ח'אמנאי. אני בכלל לא עוסק באידאולוגיה, אני עוסק בסיפורים. לכן התחושה שלי היא שכל השנאה שהופנתה כלפיי – ההפגנות נגדי, האיזומים על חיי, קמפיין ההשתקו, הגרפיטי ברחובות – כל אלה נעשו בשם אידאולוגיה. וזה, מבחינתי, הקצר האמיתי: הקצר כאן איננו רק פוליטי, הוא על השיטה. מי שמגנה אותי, מאמין שרק לדעה שלו יש זכות קיום. אני, לעומתו, מאמין שכלל אדם יש זכות להשמיע את קולו. אני אומנם היחיד באיטליה שראיין את נתניהו אחרי שבעה באוקטובר, אבל אני גם היחיד שהעסיק כתב מעזה. כנראה השיטה הזאת לא הפריבלטסטינים".

בדיועב, היית משנה משוח בדתנהולות שלך?

"אני מקבל כל ביקורת, אבל עומד

"כשהגעתי לאוניברסיטה, השוטרים ביקשו שלא אכנס: כמה מפגינים אלימים התאספו שם עם שלטי 'ציונים הרוצח', ותכננו לשבור את החלון של האולם ולפרוץ פנימה. נעניתי לבקשת המשטרה, אך ביקשתי לפגוש את המפגינים, תשובתם הייתה שלילית. אז הבנתי שהמפגינים לא רחו את דעותיי, הם רחו אותי"

מאחורי הדרך שבחרתי. אין ספק שהכניסה הקרקעית של צה"ל לעזה הביאה לעלייה במספר האזרחים הבלתי מעורבים שנחרגו ברצועה. זו עובדה מצערת וכואבת. אך באותה נשימה, אין גם צל של ספק שחלק גדול מהם נהרגו משום שהמאס בחר להשתמש בהם כמגן אנושי. אני סבור שחשוב מאוד לדבר על מספר ההרוגים בעזה, אבל חשוב לא פחות לשאול מדוע הם נהרגו, מה מסתתר מאחורי המספרים. אם לא נעמיק בהבנה של ההקשר, נחוור על אותן שגיאות. אני בסך הכול ניסיתי להסביר את המורכבות, ועל כך איני מתחרט לרגע".

אין מקום בטוח

מולינארי מעדיף לא לחשוף מה ברויך התרחש בתוך מערכת העיתון "לה רפובליקה" בוורדיש שאחרי שבעה באוקטובר. "יש רבים שעדיין מוקדם מדי לדבר עליהם. הומן יעזור לנו להבין את מה שקרה", הוא רומז. עם זאת, עובדה את ידועה היטב: באפריל 2024 החליטה אספת העיתונאים של לה רפובליקה על החרתו של מולינארי מתפקיד העורך הראשי, מהלך שהוביל בפועל לפיטוריו.

התקשורת באיטליה עסקה בנושא בהרחבה. "מהפך בלה רפובליקה: החל מיום שני הקרוב, מאוריציו מולינארי לא ישמש עוד כעורך הראשי של העיתון. ההודעה מגיעה לאחר תקופה סוערת במיוחד, שבמהלכה

הכריזה מועצת העורכים, שכבר הצביעה איי אמון במולינארי, על שביתת מערכת", ריווח העיתון לינדיפרנסטה. "בשנים האחרונות, מקרים שבהם צוות מערכת באיטליה הביע אי־אמון בעורך הראשי היו נדירים מאוד, אבל מדובר בתוצאה של רצף טעויות מצד ההנהלה – מהאשמות נגד הקריקטוריסט ורוקלקר על תמיכתו לכאורה במאס, ועד לצנזורה שהופעלה נגד הזמר גאלי, לאחר שצעק 'עצרו את רצח העם בעזה', סיפר העיתון איל פאטו קוטידיאנו. כמה דמויות פוליטיות וקולגות מעולם העיתונות יצאו

להגנתו של מולינארי, אך דינו כבר נחרץ: הוא נאלץ לעזוב את אחד התפקידים הנחשקים והמרכזיים ביותר בנוף התקשורת האיטלקי.

הרגשת אכזבה מזהים שקיבלת בתוך מערכת העיתון?

"העיתונות שיכת לקהילה האינטלקטואלית, ולפיכך טבעי לגמרי שכאשר עורך ראשי מנווט את הקו של העיתון, יתגלעו מחלוקות. זו המהות של מערכת עיתונאית חיה ונושמת. בארבע שנותיי כעורך העיתון נשאתי באחריות מלאה ובלעדיית לכל מילה שפורסמה. עברנו כולנו בשתפפות מלאה, אבל המילה האחרונה תמיד הייתה שלי. הרבר הורייג בעיניי לא היו ההתנגדויות הפנימיות, שהן כאמור חלק מכל מערכת בריאה, אלא ההתנגדויות החיצוניות. אני מדבר על קמפיין ממוקד שמטרתו הייתה לערער את שיטת העבודה שלי, וגרוע מכך: קמפיין אישי, חריף ואלים, שנועד לפגוע בי כרדם".

דוגמה מוחשית לכך ניתנה ביולי השנה, לאחר שמולינארי מתח ביקורת על שליוות האו"ם פרנצ'סקה אלבנוה – פעילה פרר פלסטינית שבין היתר סירבה לגנות את חמאס וקבעה שהוא "ארגון פוליטי" ולא לצנזורה שהופעלה נגד הזמר גאלי, לאחר מבישה בעיתון מאטינו די פוג'יה: "מולינארי היוודי תוקף את פרנצ'סקה אלבנוה". השימוש בוהות הדתית של העיתונאי ככלי

רטורי לפגיעה בו ולערעור הלגיטימציה של עמדתו, היה הפדה בוטה של כללי האתיקה העיתונאית. באותה הזדמנות פורסם מכתב פתוח נגד מולינארי, בחתימתם של מאה משפטנים. "צפינו, בתחושת תדהמה ודעם בריאיון שבו מולינארי תקף את השליחה המיוחדת של האו"ם לזכויות האדם בשטחים הפלסטיניים הכבושים, פרנצ'סקה אלבנוה, תוך שימוש בטענות בעלות אופי מובהק של השחרה – כגון מימון כביכול מצד חמאס והאשמה ב'אנטישמיות', טענה שהפכה זה מכבר לכלי ריק וחסר גבולות שמופנה בבזו כלפי כל מי שמעז למתוח ביקורת על ממשלת ישראל. אנו עדים בבירור לניסיון 'להתנקשות מוסרית' של ממש", כך נטען במכתב, שתורגם לאנגלית, רוסית, ערבית וטורקית.

באותו חודש הוזמן מולינארי להשתתף בפסטיבל תרבות וספרות בסרדיניה. שוב, הגעתו עוררה סערה. בהודעה לתקשורת שפרסם הארגון הטרינס'פמיניסטי מאלאיריס נכתב: "אנו נאלצות להביע בפומבי את הסתייגותנו מהחלטת עיזיית איגלסיאס לתמוך, באמצעות מימון ציבורי, בהשתתפותו של מאוריציו מולינארי – ציוני מוצר, תועמלן של הנרטיב הישראלי ומכחיש רצח העם המתחולל נגד העם הפלסטיני – במסגרת הפסטיבל".

מולינארי הוא לא היהודי־איטלקי היחיד שספג יחס עויין מאז שבעה באוקטובר בגלל מוצאו: כזה היה גורלם של יהודים רבים בעלי פרופיל ציבורי גבוה. עם אלה אפשר למנות את ליליאנה טגרה, ניצולת אושוויץ וסאטורית לכל החיים בפרלמנט האיטלקי; ארית ברוק, סופרת עטורת פרסים וניצולת אושוויץ אף היא; דוד פארנצו, מנחה טלוויזיה ורדיו פופולרי; ועמנואלה פיאנו, חבר פרלמנט מטעם המפלגה הדמוקרטית. הם ואחרים הפכו כן לילה לפרסונה נון גרטה בארצם – בשל תמיכתם הגלויה או המרומזת בישראל, ובשל הוותם היהודית. הם סבלו מחרמות, מאיומים אלימים ומקריאות לעזוב את מקום עבודתם. במקרה הטוב הם התבקשו פשוט להגמיר את הקול, ואם אפשר לא להתבטא בכלל. תודה.

שנאת היהודים שצפה פתאום אל פני השטח, העמידה את יהדות איטליה כולה במצב שלא הכירה. יהודים שמעולם לא ביקרו בישראל, מוצאים עצמם פתאום בצומת דרכים שמצווה עליהם לבחור בין זהותם האיטלקית או האירופית ובין זהותם היהודית־ציונית. למרבה ההפתעה, רבים מהם בוחרים באפשרות השנייה. יתרה מזאת, רבים חותכים בחרות מהשמאל הרדיקלי אל הימין הקיצוני, מהפך שמבטא את הסערות הפנימיות והקונפליקטים העמוקים שהם חווים.

"בקרוב יהודי איטליה, ובעיקר אלה המוזהים עם השמאל, אפשר לראות היום הבנה הולכת ומעמיקה של האיום שמציבה האנטי־ציונות", אומר מולינארי בטון האנליטי המוזהה עמו – וניכר שהוא חש בנוח יותר לדבר על תהליכים כלליים מאשר על חוויות אישיות. "רבים מהיהודים בשמאל האיטלקי מתחילים לזהות את הקו שמפריד בין ביקורת על מדיניות ממשלת

"במהלך הקריירה שלי הייתי באיראן, בעיראק, בלבנון, בלוב. נפגשתי עם ערפאת שלוש פעמים, עם קדאפי, עם ארדואן (בתמונה). אני בכלל לא עוסק באידאולוגיה, אני עוסק בסיפורים. לכן התחושה שלי היא שכל השנאה שהופנתה כלפיי – ההפגנות נגדי, האיומים על חיי, קמפיין ההשתקה, הגרפיטי ברחובות – כל אלה נעשו בשם אידאולוגיה"

ישראל ובין שלילת זכות הקיום של מדינת ישראל. ררי בשנת 1982, כשהחלה מלחמת לבנון הראשונה, המאחא באירופה הופנתה כלפי בגין ושרון. היום הביקורת היא על עצם הלגיטימיות של מדינה יהודית בלב המזרח התיכון. לכן, יהודים רבים בוחרים לצאת מהשקט היחסי של חייהם הפרטיים ולהיחשף בוירה הציבורית והתברתית, כדי להיאבק בגל האנטי־ציוני הגואה. זו תופעה שלא התקיימה לפני שבעה באוקטובר, והיא מעידה על שינוי עומק. אנתנו רואים יהודים בעלי עמדות שמאל מובהקות מקבלים החלטות אמיצות ומפתיעות".

התהליך הזה, לדבריו, מתאפשר גם בזכות העמדות של הימין האיטלקי החדש. "ממשלתה של ג'ורג'יה מלוני היא כיום אחת הממשלות הבורדות בעולם המערבי שעדיין עומדות איתן מול הקמפיין האנטי־ציוני", קובע מולינארי. "זה לא דבר מובן מאליו. אנתנו חיים במציאות כמעט פרוקטלית: שמונים שנה לאחר סיומה של מלחמת העולם השנייה, ממשלה איטלקית המוזהה עם הימין הקיצוני, בראשות מפלגה שמקורה בכלל בתנועה הפאשיסטית – הפכה לשכפ"ץ המדיני העיקרי של ישראל באירופה ולמגנית ביטחונם של יהודי איטליה. מי שחוקר לעומק את תנועת הימין באיטליה, מבין עד כמה חויגה ההתנהלות של מלוני. התוצאה היא שיותר ויותר יהודים איטלקים חשים ביטחון דווקא תחת ממשלה ימנית. כן, גם יהודים שרחוקים מאוד מלהיות ימנים בעצמם, ושמעולם לא חשבו להצביע למלוני".

האם יתודי איטליה מבינים בזמן אמת את גורל המפנה ההיסטורי שמתרחש לנגד עיניהם?

"כרגע הם בעיקר בהלם. קשה להם לעכל את עוצמת השנאה, את גלי האיבה ואייסובלנות שמציפים אותם ביומים. נכון, מספר התקיפות הפיזיות נגד יהודים באיטליה נמוך יחסית למה שמתרחש בבריטניה, צרפת, גרמניה, ארצות הברית, קנדה ואוסטרליה, אבל גם כך הנתונים גבוהים מתמיד, חסרי תקדים. יהודי איטליה חיים בתחושה של מגננה מתמשכת, ובמצב כזה קשה לפנות מקום להבנה היסטורית רחבה. עוד לפני שהם מנסים לפרש את המציאות, הם פשוט מנסים לשרוד אותה, ועסוקים בפענוח שאלות שאמורות להיות טריוויאליות לחלוטין. האם אני יכול לצאת מהבית עם כיפה? האם זה בטוח לשלוח את הילדים לבית ספר יהודי? האם כדאי לענוד שרשרת עם מגן דוד ברחוב? שאלות שבמשך עשרות שנים, מאז 1945 ליתר דיוק, לא העסיקו אותם כלל".

מה מאפיין את גל האנטישמיות שמכה בימים אלה ברחבי העולם?

"לאנטישמיות המודרנית יש פנים מוכרות ופנים חדשות, מטרידות לא פחות. את המאפיינים הישנים אין צורך לפרט, לצערנו כולנו כבר מכירים אותם היטב, אבל כדאי להתעכב על מאפיין אחד חדש, יוצא דופן בזמרתו. בעבר, גילויי האנטישמיות היו מקומיים, תוחמים לנקודה גאוגרפית אחת. פרישת דרייפוס התרחשה בצרפת והייתה רלוונטית ליהודי צרפת. הפוגרומים פקדו

את יהודי אוקראינה בלבד. אפילו בתקופת השואה, יהודי אוסטליה, קנדה וארצות הברית לא היו תחת איום. היום, גל השנאה כלפי ישראל מקרין על כל יהודי באשר הוא. לא משנה אם הוא גר בניוירוק, בפריז, בלונדון או בסידני – עצם היותו שלו הופכת אותו למטרה. לאורך כל ההיסטוריה לא קרה שיהודים בכל רחבי העולם חיו תחת תחושת איום קיומי ברומנית. מעולם לא, עד עכשיו.”

ניצחון נוסח בן־גוריון

מאוריזיו מולינארי, 61, מתגורר במילאנו. הוא נשוי למיקול ברבה, יהודייה ממוצא איטלקי־לוכי, ולהם ארבעה ילדים. בצעירותו למד במכללת האריס במנצ’סטר, באוניברסיטת אוקספורד ובאוניברסיטה העברית בירושלים, שם קיבל תואר ראשון במדעי המדינה בשנת 1989. בהמשך סיים לימודי תואר בהיסטוריה באוניברסיטת לה ספינצה ברומא.

כעיתונות הוא עוסק מאז 1984. במשך למעלה מעשור, החל מ־1997, שהה בניר יורק ככתב העיתון האיטלקי לה סטמפה. לאחר מכן שימש תקופה קצרה ככתב בכריסל ובירושלים, וב־2016 חזר לאיטליה ומונה לעורך הראשי של לה סטמפה. ארבע שנים אחר כך קיבל את תפקיד העורך הראשי של העיתון לה רפובליקה.

היום, לאחר פיטוריו המתוקשרים, נראה כי מולינארי פופולרי באיטליה יותר מאי פעם. הוא מופיע מדי יום בתוכניות האקטואליה הנצפות ביותר ומפרשן את הסוגיות הבעורות שעל סדר היום, ובהן כמובן מלחמתה של מדינת ישראל במשבע חיותות שונות. במקביל הוא ממשיך לפרסם טור דעה שבועי בלה רפובליקה. בתחילת שנת הלימודים הקרובה הוא יעביר בבית הספר לתקשורת ע”ש סמי עופר שבאוניברסיטת רייכמן קורס בנושא “תקשורת ודמוקרטיה”.

את מעט הזמן הפנוי שיש לו מקדיש מולינארי לכתיבת ספרים, שרובם עוסקים בגאופוליטיקה. בין השנים 2000 ו־2015 הוא פרסם בממוצע ספר אחד לשנה. אחד מספריו הבולטים, “חליפות הטורד: מדוע המדינה האסלאמית מאיימת על המערב”, זכה לשבחים והוגדר מפי הסופר רוברטו סביאנו כ”ספר שכולנו צריכים לקרוא”.

”מולינארי מעדיף לא לחשוף מה בדיוק התרחש בתוך מערכת העיתון ‘לה רפובליקה’ בחודשים שאחרי שבועה באוקטובר. “יש דברים שעדיין מוקדם מדי לדבר עליהם. הזמן יעזור לנו להבין את מה שקרה”, הוא רומז. עם זאת, עובדה אחת ידועה היטב: באפריל 2024 החליטה אספת העיתונאים של לה רפובליקה על החרתו של מולינארי מתפקיד העורך הראשי, מהלך שהוביל בפועל לפיטוריו”

הקו הדק שמפריד בין ביקורת לשלילת זכות קיום. כותרות נגד ישראל בלה רפובליקה

האחרון של מולינארי עד כה, “המלחמה החדשה נגד דמוקרטיות: כיצד אוטוקרטיות רוצות להפוך את הסדר הבינלאומי” (2024), ממשיך את הקו הנרטיבי שמאפיין את כתיבתו של העיתונאי הבכיר בשנים האחרונות, ומציע גם נקודת מבט שונה על מאבקה של מדינת ישראל להתקיים במזרח התיכון.

”דעת הקהל האירופית רואה במלחמה בעזה המשך ישיר, כמעט אוטומטי, של הסכסוך הישראלי־פלסטיני הוותיק”, מסביר מולינארי. “בכך בדיוק טמונה הבעיה. רוב הציבור האירופי מתעלם משני רבדים מהותיים שמאפיינים את המלחמה

הנוכחית: תפקידה של איראן בבניית תיאום אסטרטגי רחב שמחבר בין עזה, לבנון ותימן; והמעורבות של רוסיה וארצות הברית, בניסיון לעצב מחדש את מאזן הכוחות במזרח התיכון. רוב האירופים מתמקדים רק בעזה, ולא מצליחים לראות את התמונה הגדולה”. בספרו, וכך גם בשיחתנו בסלון ביתו, הוא אינו חוסך ביקורת נוקבת מישראל, מהאסטרטגיה שלה בשדה הקרב, ובפרט מהובלת הנרטיב של המלחמה. “ישראל מנהלת היום מלחמה קלאסית, מסורתית, שעה שהיא נקלעה למעשה למלחמה היברידית”, אומר מולינארי. “זו מלחמה שבה הפלישה הפיזית לשטח האויב מלווה במתקפה תקשורתית ואינפורמטיבית, שמטרתה לשבש את החברה האזרחית ולטשטש את גבולות המציאות”.

לדבריו, זה מה שעשתה רוסיה בעת פלישתה לאוקראינה, וכך פעל גם חמאס בשבועה באוקטובר. “במלחמה היברידית, הקרב על השטח והקרב על התודעה שווים זה לזה בחשיבותם. מבחינה צבאית, חמאס אומנם חלש מצה”ל, אך הוא מצליח להחליש את ישראל כוירה התודעתית באמצעות קמפיינים שיטתיים של דיסאינפורמציה והפצת פייק ניוז ברשתות החברתיות, שהפכו בימינו לנשק לכל דבר ועניין. ישראל, לצערי, הבינה זאת מאוחר מדי. במקום להתאים את עצמה לאופייה של המלחמה החדשה, היא נקטה גישה ישנה, בנוסח התנהלותה של ארצות הברית במלחמה בעיראק ב־2003: ניסיונות חוזרים ונשנים ‘לתקן את האמת’, להסביר, להבהיר, לשכנע. אבל זו בדיוק הטעות: מלחמה היברידית לא שואפת לחשיפת האמת, אלא משתמשת בשקרים כדי לפורר את האויב מבפנים. הטעות האסטרטגית של ישראל הייתה תפיסתית. היא הגדירה לעצמה שבע זירות עימות, אך התמיצה את השמינית – הזירה האינפורמטיבית. הזירה הואת איננה שולית, היא איננה גלווית. היא שדה קרב לכל דבר”.

מה אתה חושב על תפקודו והחלטותיו של נתנייהו מתחילת המלחמה ועד הווה?

“נתניהו מצא עצמו מתמודד עם האיום הקיומי החמור ביותר שידעה מדינת ישראל מאז הקמתה מבחינה צבאית, הוא אימץ את עקרונ הליבה של אסטרטגיית בן־גוריון: לרחוק את שדה הקרב אל מחוץ לגבולות המדינה, לעומק שטח האויב. בכך הוא עשה את הדבר הנכון. כיום הלחימה מתנהלת ברצועת עזה, בדרום לבנון ובדרום סוריה, מה שמאפשר לאזרחי ישראל להמשיך לקיים שגרת חיים, עד כמה שניתן”.

זהו חלק מהטראומה הקשה של שבועה באוקטובר: חשיפת נקודות תורפה במערבבות האבטחה של מדינת ישראל, והמחשת האפשרויות של מלחמה בתוך שטחה.

”בדיוק, מדינה כה קטנה ופגיעה לא יכולה להרשות לקרבות להתנהל בתוכה, אלא אך ורק מחוץ לגבולותיה. אבל בניגוד

יהודי איטליה מתקשים לעכל את עוצמת האיבה. מולינארי בביתו בירושלים

”במקום להתאים את עצמה לאופייה של המלחמה החדשה, ישראל נקטה גישה ישנה: ניסיונות חוזרים ונשנים ‘לתקן את האמת’, להסביר, להבהיר, לשכנע. אבל זו בדיוק הטעות: מלחמה היברידית לא שואפת לחשיפת האמת, אלא משתמשת בשקרים כדי לפורר את האויב מבפנים”

התיכון ביום שאחרי?

”אני מאמין שהסכמי אברהם הם תהליך כלתי ניתן לעצירה. יש להם דינמיקה פנימית שנועדה להתעצם. ההיווצרות של מרחב שגשוג ופיתוח שמשתרע מהודו דרך אירופה ועד ארצות הברית, משנה את פני האזור. המזרח התיכון הופך למוקד של הדמגוגיות ורווחה, מה שיוצר אינטרס משותף למדינות ערביות ולמדינת ישראל. הרי כוחם של הסכמי אברהם נעוץ בכך שטבעם אינו פוליטי, אלא כלכלי: זו שפה משותפת שמובנת לכולם”.

מתי החזון הזה יתממש?

”אני סבור שבטווח הבינוני הסכמי אברהם ישובו לשולחן הדיונים, והשחקניות המרכזיות יהיו ישראל וערב הסעודית. סימן שאלה גדול מרחף מעל כוונותיה של טורקיה, שיכולה להשפיע רבות על התפתחותו של התהליך. השאיפה היא כמובן להרחיב את מעגל השותפות ככל האפשר – לא במקרה מוזכרות לאחרונה גם מדינות כמו סוריה, אורבייג’ן ואינדונזיה, ואם תרשה לי ניהוש לא והרי, איני פוסל את האפשרות שגם רוסיה תמצא את דרכה לתוך החזון הזה. אם אכן כך יהיה, ייתכן שאנחנו ניצבים מול נקודת מפנה של ממש”.

ועד אז, מה צריכה ישראל לעשות כדי לשפר את תרבותה בעולם?

”ישראל חייבת להיות חלק כלתי נפרד מברית אזורית ובינלאומית רחבה. זה לא רק עניין של אינטרס מדיני – זה לקח היסטורי. מחנה ההשמדה הראשון ששוחרר על ידי הצבא האדום היה מיידנק, בתחילת 1944. ובכל זאת חורשים לאחר מכן, יהודי רודוס, ובהם גם ידידי סמי מוריאנו, נשלחו למחנות השמדה אחרים. כלומר, העובדות היו ידועות, בעלות הברית כבר הבינו שיש תוכנית שיטתית להשמדת העם היהודי, ועדיין הן לא פעלו לעצור אותה. אלי יול, שוכיית להתפלל איתו במשך שנים רבות וטובות באותו בית כנסת בניוירוק, אמר פעם שבעלות הברית בחרו לא להילחם עבור היהודים. זה נכון, ואם זה לא קרה אז, אין סיבה להניח שזה יקרה היום. ובכל זאת, מה עשו היהודים בזמן השואה? מה עשה היישוב בארץ ישראל בהנהגת בן־גוריון? הוא הצטרף לקואליציה של בעלות הברית, לחם בנאצים במסגרת הצבא הבריטי, ולבסוף ידע למנף את השותפות הזאת כדי להציב את סוגיית העם היהודי על סדר היום העולמי”.

איך מיישמים את העיקרון הזה בימינו?

”ישראל לא צריכה לעמוד לבדה. היא צריכה להצטרף לקואליציה רחבה של מדינות שמבקשות להגן על ערכי הדמוקרטיה ומתייצבות מול הכוחות המאיימים על הערכים האלה, מאייאן ועד צפוןקוריאה. ישראל לא חייבת להנהיג את הקואליציה, אבל היא כן חייבת להוכיח שהיא חלק ממנה. שהיא מבינה את הערכים, את האיומים ואת האדירות. בהקשר זה, הסכמי אברהם אינם רק הישג מדיני, אלא מענה לצורך חיוני: שלום. לא עוד אטליה של שותפות, אלא שלום אמיתי במזרח התיכון” ■

לתגובות: dyokan@makorishon.co.il

לתקופת בן־גוריון, ישראל של היום אינה נתונה רק תחת איום חיצוני, אלא גם בסעיה מבפנים. הקרע החברתי שנפער בעקבות הרפורמה המשפטית הוביל לתחושת שבר פנימי חסר תקדים. אני מבין את המניע של הנהיגה להתמודד עם הכוח העורף שצברה האליטה המשפטית, אבל מה שאני לא מצליח להבין הוא מדוע, לנוכח מצב החירום הביטחוני החדף שנוצר, ראש הממשלה לא ידע לעצור את הרפורמה. כאשר האיום החיצוני כה עוצמתי, אין דבר חשוב יותר מאשר אחדות פנימית”.

במבט קדימה, איך אתה רואה את סיומה של המלחמה? מה יהיו פניו של המזרח